

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Poznaniu

P/11/125
LPO-4101-33-03/2011

Poznań, dnia 8 lutego 2012 r.

**Pan
Wiesław Zyk
Prezes Zarządu
Banku Spółdzielczego
w Gnieźnie**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹, zwanej dalej „ustawą o NIK”, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Poznaniu przeprowadziła w Banku Spółdzielczym w Gnieźnie, zwanym dalej „Bankiem”, kontrolę w zakresie wykorzystania dopłat Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR) do oprocentowania preferencyjnych kredytów inwestycyjnych na rzecz rolnictwa, udzielonych w latach 2009-2011.

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli podpisanym w dniu 27 stycznia 2012 r., Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Panu Prezesowi niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości, działania Banku w zakresie wykorzystania dopłat do oprocentowania preferencyjnych kredytów inwestycyjnych na rzecz rolnictwa, udzielonych w objętym kontrolą okresie.

1. W latach 2009-2011 (do 30 września) Bank udzielał preferencyjnych kredytów inwestycyjnych dla rolnictwa z dopłatami do oprocentowania w oparciu o procedury wynikające z ogólnych zasad dotyczących kredytów inwestycyjnych obowiązujących w Banku oraz z „Warunków i zasad udzielania kredytów z dopłatami ARiMR”, określonych zarządzeniami Prezesa ARiMR, na podstawie § 10 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 stycznia 2009 r. w sprawie realizacji niektórych zadań ARiMR².

W strukturze organizacyjnej Banku został wyodrębniony dział handlowy, który koordynował działalność handlową w skali całego Banku oraz zajmował się inicjowaniem i opracowywaniem odpowiednich regulacji dotyczących również udzielania kredytów z dopłatami do oprocentowania. Działalność handlowa w zakresie udzielania kredytów preferencyjnych z dopłatami do oprocentowania, bezpośrednio realizowana była poprzez dziewięć oddziałów Banku. NIK pozytywnie ocenia powierzenie obsługi tych kredytów odpowiednio przeszkolonym pracownikom oraz odnotowanie odpowiedzialności w ich zakresach obowiązków.

2. NIK pozytywnie ocenia działania informacyjne Banku, o możliwościach i warunkach zaciągnięcia preferencyjnych kredytów inwestycyjnych dla rolnictwa z dopłatami ARiMR do oprocentowania, na swoich

¹ Dz.U. z 2012 r., poz. 82.

² Dz.U. Nr 22, poz. 121 ze zm. zwanego dalej „rozporządzeniem RM z 22 stycznia 2009 r.

stronach internetowych i tablicach ogłoszeń. Informacje te prezentowane były również na monitorach w oddziałach Banku i rozpowszechniane w postaci ulotek.

3. W okresie od 1 stycznia 2009 r. do 30 września 2011 r. zarejestrowano 175 wniosków o udzielenie preferencyjnych kredytów z dopłatą ARiMR do oprocentowania. Wszystkie rozpatrzono pozytywnie. Bank udzielił w pięciu liniach kredytowych łącznie 175 kredytów inwestycyjnych na łączną kwotę 30.864 tys. zł, z tego: dziewięć kredytów o wartości 1.701 tys. zł na inwestycje podstawowe (nIP); 99 kredytów o wartości 17.038 tys. zł na zakup gruntów (nKZ); 41 kredytów o wartości 6.120 tys. zł dla młodych rolników (nMR); 23 kredyty o wartości 3.751 tys. zł na nowe technologie (nNT) i trzy kredyty o wartości 2.254 tys. zł na gospodarstwa rodzinne (nGR).

Dopłaty ARiMR do oprocentowania ww. kredytów w kontrolowanym okresie wynosiły łącznie 3.157,94 tys. zł.

4. Badaniem kontrolnym objęto 23 umowy kredytowe, wytypowane według kryterium najwyższej kwoty (21 kredytów powyżej 100 tys. zł każdy i po jednym w kwotach 92,8 tys. zł i 50,0 tys. zł), o łącznej wartości 11.476,88 tys. zł, co stanowiło 37,2% wartości kredytów udzielonych przez Bank w okresie od 1 stycznia 2009 r. do 30 września 2011 r. NIK pozytywnie ocenia udzielenie przez Bank 23 kredytów objętych kontrolą w wysokościach nieprzekraczających limitów dla poszczególnych linii kredytowych, określonych w § 7 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 26 kwietnia 2007 r. w sprawie szczegółowego zakresu i kierunków działań ARiMR³ oraz w § 9 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 stycznia 2009 r. Wszyscy wnioskodawcy do wniosków załączyli plany przedsięwzięcia, o których mowa w § 9 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia RM z 26 kwietnia 2007 r. oraz § 6 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia RM z 22 stycznia 2009 r. Z tytułu udzielonego kredytu Bank pobierał od kredytobiorców prowizję w wysokości nieprzekraczającej 2% kwoty udzielonego kredytu, co było z kolei zgodne § 3 ust. 3 pkt 1 rozporządzenia RM z 26 kwietnia 2007 r. oraz § 5 ust. 3 pkt 1 rozporządzenia RM z 22 stycznia 2009 r. Z wyjątkiem dwóch kredytów z linii kredytowej nIP (umowy nr: 7/02/nIP/09 i 7/01/nIP/09), wypłaty kredytów oraz kolejnych transz były dokonywane kredytobiorcom po udokumentowaniu poniesienia przez nich nakładów w ramach udziału środków własnych oraz po rozliczeniu środków kredytowych pochodzących z poprzednich transz. We wszystkich siedmiu przypadkach ubiegania się o kredyt z linii kredytowej na utworzenie lub urządzenie gospodarstw rolnych przez osoby, które nie ukończyły 40 roku życia (linia nMR), kredytobiorcy spełniali wymóg dotyczący wieku. Do umów kredytowych na zakup użytków rolnych (linia nKZ), załączane były oświadczenia sprzedawców, że umowy nie są zawierane między małżonkami oraz następcami prawnymi. W trakcie kontroli nie stwierdzono, aby kredytobiorcy sprzedali bez zgody Banku kredytowane użytki rolne, co było zgodne z obowiązującymi w tym zakresie przepisami.

NIK ocenia natomiast negatywnie przyjęcie przez Oddział Banku w Kłecku rozliczenia dwóch kredytów o wartości 1.095 tys. zł z linii kredytowej nIP (co stanowiło 3,5% wartości kredytów udzielonych przez Bank, 77,9% wartości kredytów udzielonych z linii nIP i 9,5% wartości badanej próby 23 kredytów).

Kredytobiorca, który na podstawie umowy nr 7/02/nIP/09 z dnia 20 lipca 2009 r. otrzymał kredyt preferencyjny w wysokości 895 tys. zł na budowę kotłowni na słomę i dwóch hal do składowania słomy, rozliczył go do wysokości 671.351,23 zł. Pozostała kwota – 223.648,77 zł, pomimo zakończenia inwestycji w styczniu 2010 r., do dnia zakończenia kontroli nie została rozliczona. Kredytobiorca przedstawił wprawdzie dowody (faktury) poniesienia wydatków na łączną kwotę 420.380,92 zł, pochodziły one jednak z okresu przed zawarciem umowy kredytowej i w ocenie NIK, stanowić mogły jedynie zaangażowanie wkładu własnego. Podkreślenia wymaga fakt, iż Bank wypłacał kredytobiorcy kolejne transze kredytu, pomimo nierozliczenia pierwszej transzy, w wysokości 450 tys. zł. Kredytobiorca zadeklarował wkład własny m.in. w postaci kosztów transportu. Zdaniem NIK wkład własny kredytobiorcy został ustalony nieprawidłowo. W toku kontroli stwierdzono bowiem, że w kosztorysie, stanowiącym podstawę do rozliczenia wkładu własnego, występują pozycje: załadunek i transport materiałów na kwotę 56.921,21 zł, załadunek i transport kamienia na kwotę 7.160,27 zł (poz. 5) oraz transport materiałów na kwotę 5.000 zł (poz. 2) – łącznie transport na kwotę 69.081,48 zł. Koszty te przekraczały 2% dopuszczalny udział (określony w rozdziale I pkt 5 warunków i zasad udzielania kredytów z linii nIP) w ogólnych kosztach materiałów o kwotę 49.470 zł i stanowiły 7% wartości kosztorysowej materiałów (5,4% wartości całej inwestycji). Wskazać należy też, że Bank kontrolując przygotowanie inwestycji, nie odnotował w notatce z kontroli, wyników kontroli w gospodarstwie w zakresie wniesienia przez wnioskodawcę wkładu własnego. Należy również podkreślić, że inwestycja została zrealizowana. Wysokość dopłat ARiMR do oprocentowania ww. kredytu do dnia 31 grudnia 2011 r. wynosiła 58.498,80 zł.

³ Dz. U. Nr 77, poz. 514 ze zm., zwanego dalej „rozporządzeniem RM z 26 kwietnia 2007 r.

Na podstawie umowy nr 7/01/nIP/09 z dnia 21 lipca 2009 r. Bank udzielił kredytobiorcy kredytu preferencyjnego w wysokości 200 tys. zł., na budowę budynku inwentarskiego (obory i szopo-garażu). Kredytobiorca przedstawił rozliczenie kredytu do wysokości 151.238,72 zł. Dokumentując rozliczenie kredytu, kredytobiorca posłużył się czterema dowodami, które nie są dowodami potwierdzającymi poniesienie wydatków na kredytowaną inwestycję. Były to dwa dowody Wz (wydanie materiału) na łączną kwotę 2.503,50 zł, dowód KP (kasa przyjmie) na łączną kwotę 723,69 zł za faktury z kwietnia i maja 2009 r., a więc z okresu poprzedzającego zawarcie umowy kredytowej oraz oświadczenie przedsiębiorcy o wykonaniu robót budowlanych na kwotę 53 tys. zł. Kredytobiorca jednak, do dnia zakończenia kontroli, nie przedstawił Bankowi oryginału faktury za wykonanie tych robót. Ostatecznie, według wycień dokonywanych w toku kontroli NIK, kredyt rozliczony został do kwoty 95.011,53 zł a kwota nierozliczona to 104.988,47 zł. Również i w tym przypadku, Bank wypłacił drugą transzę kredytu pomimo nieudokumentowania przez kredytobiorcę wydatków sfinansowanych pierwszą transzą kredytu. Nie odnotowano także w notatce z kontroli, wyników kontroli przeprowadzonej w gospodarstwie w zakresie wniesienia przez wnioskodawcę wkładu własnego. Podkreślić również należy, że po zakończeniu inwestycji, kredytobiorca nie przedłożył Bankowi dziennika budowy i zgody na użytkowanie, bądź zawiadomienia o zakończeniu inwestycji. Z notatki z kontroli u kredytobiorcy wynika jednak, że inwestycja została zrealizowana. Wysokość dopłat ARiMR do oprocentowania ww. kredytu do dnia 31 grudnia 2011 r. wynosiła 12.098,14 zł.

Wyjaśniając nieprawidłowości przy realizacji ww. kredytów z linii nIP, Dyrektor Oddziału Banku w Klecku podała, że wystąpiły one głównie przez przeoczenie, pośpiech i większe obciążenie pracowników, w związku z przypadającym w tym okresie sezonem urlopowym. Nie usprawiedliwia to jednak ich zaistnienia.

5. NIK pozytywnie ocenia przeprowadzenie przez Bank u 21 wnioskodawców, kontroli przed podpisaniem umów kredytowych, jak również u kredytobiorców – po zakończeniu realizacji inwestycji. Wszystkie kontrole zostały przez Bank udokumentowane notatkami służbowymi podpisanymi również przez kredytobiorców. Kontrole te nie ujawniły nieprawidłowości w zakresie sposobu przygotowania przedsięwzięcia, wykorzystania kredytu jak i realizacji dotowanej inwestycji.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

- 1) egzekwowanie od wnioskodawców prawidłowego udokumentowania wkładu własnego w realizowaną inwestycję oraz dokumentowanie w notatkach z kontroli u kredytobiorcy sprawdzenia prawidłowości wniesienia tego wkładu własnego,
- 2) dokonanie prawidłowego rozliczenia kredytów jak i dopłat ARiMR do ich oprocentowania, udzielonych na podstawie umów nr: 7/02/nIP/09 i 7/01/nIP/09.

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Poznaniu, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje przedstawienia przez Pana Prezesa, w terminie 14 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków bądź o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub przyczyn niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, przysługuje Panu prawo zgłoszenia na piśmie do dyrektora Delegatury NIK w Poznaniu umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym wyżej mowa, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.